

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
Școala Doctorală De Științe Economice Și Gestiunea
Afacerilor

Facultatea de Științe Economice și Gestiunea
Afacerilor

Domeniu de studiu Finanțe

Teză de doctorat

Determinarea riscului de fraudă și faliment printr-
un model compozit

REZUMATUL TEZEI

Coordonator științific,

Prof. univ. dr. habil. Monica Violeta **ACHIM**

Doctorand,

Ioana – Lavinia **SAFTA (căs. PLEȘA)**

2024

Cuprins

Abstract

Capitolul 1. Abordări teoretice privind managementul rezultatelor

- 1.1 Conceptul și evoluția conceptului de management al rezultatelor
- 1.2 Managementul rezultatelor și raportarea financiară frauduloasă-Analiză bibliometrică.
 - 1.2.1 Obiectivul analizei bibliometrice
 - 1.2.2 Metodologia efectuării analizei bibliometrice
 - 1.2.3 Rezultate
 - 1.2.3.1 Evoluția în timp a numărului de publicații legate de fraudă, contabilitate creativă și managementul rezultatelor
 - 1.2.3.2 Evoluția în timp a numărului de citării legate de fraudă, contabilitate creativă și managementul rezultatelor
 - 1.2.3.3 Top 15 instituțiile care au contribuit la publicații legate de fraudă financiară
 - 1.2.3.4 Top 15- Jurnalele care au contribuit la publicații legate de fraudă financiară
 - 1.2.3.5 Top 15 țări care au contribuit la publicații legate de fraudă financiară
 - 1.2.3.6 Cartografierea hărților bibliometrice a cuvintelor cheie
- 1.3 Manipularea situațiilor financiare prin practici frauduloase în contabilitate
- 1.4 Motivația practicilor de manipulare a situațiilor financiare
- 1.5 Tehnici de manipulare a situațiilor financiare
- 1.6 Concluzii parțiale capitolul 1

Capitolul 2. Frauda financiară și tehnici de detectare a raportării financiare frauduloase

- 2.1 Abordări conceptuale
- 2.2 Teorii ale guvernancei corporative, fraudei și comportamentale
 - 2.2.1 Teorii ale guvernancei corporative
 - 2.2.1.2 Teoria administrației
 - 2.2.1.3 Teoria factorilor interesați
 - 2.2.2 Teorii ale fraudei
 - 2.2.2.1 Triungiul fraudei
 - 2.2.2.2 Teoria scalei fraudei
 - 2.2.2.3 Teoria Diamantului fraudei
 - 2.2.3 Teorii comportamentale
 - 2.2.3.1 Teoria Hazardului moral
 - 2.2.3.2 Teoria eticii
 - 2.2.3.3 Teoria asimetriei informaționale
 - 2.2.3.4 Teoria piețelor eficiente
 - 2.2.3.5 Teoria comportamentului planificat
- 2.3 Studii de caz renumite privind raportarea financiară frauduloasă
- 2.4 Modele de detectare a raportării financiare frauduloase
 - 2.4.1 Modelul Beneish
 - 2.4.2 Modelul Piotroski F-Score (scorul-F) (Piotroski, 2000)
 - 2.4.3 Modelul Dechow-Dichev (calitatea acumulării)
 - 2.4.4 Modelul Lev-Thiagarajan (12 semnale)
 - 2.4.5 Modelul Vladu
 - 2.4.6 Modelul Robu

Concluzii parțiale capitolul 2

Capitolul 3. Studiu empiric privind detectarea manipulării datelor financiare: Dovezi empirice de la companiile românești listate

- 3.1 Formularea ipotezelor de cercetare în studiu empiric
- 3.2 Metodologia studiului empiric
- 3.3 Date și variabile
- 3.4 Analiza descriptivă a datelor
- 3.5 Rezultate și discuții
- 3.6 Concluzii parțiale capitolul 3

Capitolul 4. Corelații între riscul de manipulare a situațiilor financiare și riscul de faliment. Dovezi empirice.

4.1. Revizuirea literaturii

4.1.1 Modelul Altman (1968)

4.1.2 Modelul Conan-Holder

4.1.3 Modelul Taffler

4.1.4 Modelul Robu Mironiuc

4.1.5 Modelul Anghel (2002)

4.2 Formularea ipotezelor de cercetare în studiul empiric

4.3 Metodologia studiului empiric

4.4 Date și variabile

4.5. Analiza descriptivă a datelor

4.6 Rezultate și discuții

4.7. Concluzii parțiale capitol 4

Concluzii, propuneri și direcții viitoare de cercetare

Bibliografie

Anexe

Abstract

Teza intitulată *Determinarea riscului de fraudă și faliment printr-un model compozit* reflectă preocuparea noastră pentru domeniul financiar. Această teză de doctorat își propune să aducă o contribuție semnificativă la literatura existentă în acest domeniu, abordând atât aspectele teoretice, cât și cele practice ale fraudei în raportarea financiară, ale tehnicilor de manipulare a rezultatelor, precum și consecințele acestora, falimentul.

Prin prezentarea unui fundament teoretic solid și prin dezvoltarea unor studii de caz relevante, această teză se concentrează pe obținerea unui model compozit care să permită testarea concomitentă a tentativelor de fraudă și a riscului de faliment. Acest obiectiv principal este fundamentat pe o înțelegere profundă a teoriilor existente și a practicilor din domeniul raportării financiare și al managementului riscului.

Abordarea noastră teoretică și literatura de specialitate prezentată în teză servesc drept suport solid pentru atingerea obiectivului nostru principal. Printr-un studiu empiric realizat asupra unui eșantion de 66 de companii, aplicând modelul Beneish, s-au clasificat companiile în două categorii: cele cu risc de fraudă și cele care nu prezintă risc de fraudă.

În cadrul celui de-al doilea studiu de caz, s-au testat corelațiile dintre scorurile de faliment Altmann, Conan Holder, Taffler, Anghel, Robu Mironiuc și scorul de fraudă Beneish. În urma testării au rămas în analiză doar trei scoruri de faliment (Altmann, Robu-Mireniuc și Conan Holder) și scorul de fraudă. În urma testării s-au selectat variabilele cele mai semnificative și s-a elaborat modelul Safta-Achim.

Această cercetare este destinată nu doar comunității academice, ci și practicienilor din domeniul financiar și contabil. Cercetătorii și toți cei interesați de transparența situațiilor financiare vor găsi în această teză informații valoroase și perspective noi. De asemenea, această lucrare își propune să ofere instrumente și metodologii practice pentru descoperirea și prevenirea fraudelor și a riscului de faliment în cadrul companiilor.

În concluzie, *Determinarea riscului de fraudă și faliment printr-un model compozit* reprezintă înțelegerea gestionării fenomenelor de fraudă și a riscului de faliment în domeniul financiar. Această teză are potențialul de a îmbunătăți managementul financiar, contribuind la creșterea transparenței și a integrității în raportarea financiară.

Cuvinte cheie: managementul rezultatelor; fraudă financiară; model compozit; faliment; scor safta-achim; beneish

Introducere

În ultimele decenii, preocuparea pentru detectarea fraudelor și evaluarea riscului de faliment în domeniul financiar a crescut semnificativ. Aceste aspecte au devenit tot mai relevante în contextul unei economii globale complexe și în schimbare constantă. Astfel, teză de doctorat explorează această temă și aduce o contribuție valoroasă la înțelegerea și gestionarea acestor riscuri.

Frauda și riscul de faliment sunt probleme serioase cu consecințe semnificative în lumea afacerilor. În fiecare an, numeroase companii sunt afectate de comportamente frauduloase sau se confruntă cu amenințarea falimentului, ceea ce poate avea impacturi devastatoare asupra acționarilor, creditorilor și economiei în ansamblu. În acest context, o cercetare riguroasă și detaliată în domeniul detectării fraudelor și evaluării riscului de faliment este esențială pentru dezvoltarea unor strategii eficiente de gestionare a acestor riscuri.

Legătura dintre frauda financiară și riscul de faliment este una pozitivă și semnificativă statistic. În esență, frauda financiară poate crește riscul de faliment pentru o companie din mai multe motive, dintre care amintim pierderile financiare directe înregistrate și prin problemele de management și guvernare pe care le generează. Frauda financiară poate duce la pierderi financiare directe prin deturnarea de fonduri, falsificarea de documente contabile sau alte activități ilicite care afectează resursele financiare ale companiei. Aceste pierderi pot diminua lichiditatea și capitalul de lucru necesar pentru operațiuni zilnice. Frauda financiară este adesea un simptom al unor probleme de guvernare și management. Lipsa de controale interne adecvate și un mediu organizațional care tolerează comportamentele neetice pot perpetua riscuri suplimentare și pot conduce la luarea unor decizii de afaceri defectuoase.

Pe scurt, frauda financiară poate avea consecințe devastatoare pentru o companie, accelerând drumul acesteia către faliment. Prevenirea și detectarea timpurie a fraudei sunt esențiale pentru menținerea sănătății financiare și a stabilității operaționale ale unei organizații.

Prin identificarea și prevenirea fraudelor și riscului de faliment, o astfel de cercetare poate contribui la menținerea încrederii în piața financiară și la protejarea intereselor investitorilor și creditorilor. În plus, prin dezvoltarea unor strategii și instrumente eficiente de gestionare a acestor riscuri, putem sprijini stabilitatea și durabilitatea mediului de afaceri, având un impact pozitiv asupra dezvoltării economice și sociale.

Fiecare utilizator al informațiilor contabile are propriile interese și obiective, iar normele și regulile contabile oferă o anumită flexibilitate pentru a răspunde acestor nevoi specifice. Cu toate acestea, uneori, această flexibilitate poate fi exploatată într-un mod care servește interese private, în detrimentul interesului public. În practică, reglementările contabile pot fi manipulate sau interpretate în moduri care să avantajeze anumite părți interesate sau să prezinte o imagine distorsionată a situației financiare a unei entități. Astfel, în loc să servească scopului lor inițial de a asigura transparența și relevanța informațiilor financiare pentru toți utilizatorii, reglementările contabile pot fi folosite pentru a promova interesele individuale sau de grup. Acest fenomen evidențiază importanța unei supravegheri și reglementări adecvate în domeniul contabilității pentru a asigura integritatea și credibilitatea informațiilor financiare, Groșanu (2013).

Analiza informațiilor cuprinse în situațiile financiare reprezintă un aspect esențial în contextul economic actual, atât în cadrul mediului privat, cât și al celui public. Situațiile financiare stau la baza eforturilor de combatere a fraudelor și dezvoltare a strategiilor adecvate pentru prevenirea acestora. Modelele și tehnicile de detecție utilizate în literatura de specialitate se bazează, în principal, pe informațiile furnizate de situațiile financiare, depuse de companii într-o anumită perioadă de timp.

Cu toate acestea, observăm o lipsă de studii care să se concentreze asupra calibrării modelelor existente pentru societățile listate la Bursa de Valori București pe o perioadă mai lungă de doi ani, precum și absența cercetărilor care să abordeze simultan atât manipularea situațiilor financiare, cât și riscul de faliment. Prin urmare, scopul principal al acestei cercetări este de a acoperi aceste lacune semnificative din literatura de specialitate.

Teza de doctorat intitulată *Determinarea riscului de fraudă și faliment printr-un model compozit* pune o bază solidă în domeniul economic și financiar datorită implicației sale pentru manageri, factorii de decizie, cercetători și, de asemenea, pentru publicul larg datorită faptului că abordează o problemă deosebit de actuală și relevantă în mediul economic contemporan.

Motivația din spatele acestei alegeri se reflectă în importanța crescută a acestor fenomene în cadrul mediului economic dinamic și în necesitatea de a cerceta instrumente și metodologii eficiente pentru detectarea și prevenirea lor. Frauda prin raportare financiară și manipularea rezultatelor constituie provocări semnificative pentru organizații, investitori și alte părți interesate, având potențialul de a afecta serios integritatea și transparența informațiilor

financiare. În acest context, investigarea acestor fenomene devin imperative pentru asigurarea stabilității și sustenabilității financiare.

Astfel, **scopul** acestei teze este de a examina în ce măsură companiile listate la Bursa de Valori București utilizează tehnicile de manipulare a situațiilor financiare și de a dezvolta un model propriu pentru identificarea acestora, concomitent cu evaluarea riscului de faliment. Acest demers se va realiza prin utilizarea unor instrumente și metodologii precum modelul Beneish și scorurile de faliment Robu Mironiuc, Altman, Taffler, Conan Holder, Anghel. Această abordare se justifică prin numeroasele exemple din literatura de specialitate care demonstrează impactul acestor practici asupra situației financiare a companiilor pe termen lung.

În urma analizei detaliate a literaturii de specialitate, am identificat faptul că există o corelație între fraudă, faliment și managementul rezultatelor, ceea ce ne-a îndreptat atenția spre necesitatea unei analize mai detaliate a articolelor științifice, astfel am identificat unele lacune, precum: lipsa studiilor între scorul de faliment Conan-Holder și scorul de fraudă Beneish, Taffler și Beneish, Robu-Mironiuc și Beneish, chiar dacă acestea sunt analizate individual în numeroase articole. Există, însă, puține studii care cercetează simultan scorul de faliment și fraudă. Toate cele menționate mai sus au pus bazele studiilor empirice efectuate în lucrarea de față, astfel conturându-se obiectivul tezei.

Obiectivul general de cercetare al tezei îl constituie obținerea unui model care să permită testarea concomitentă a tentativelor de fraudă și a riscului de faliment. Studiul prezintă o analiză a fenomenului de fraudă prin raportare financiară și a tehnicilor de manipulare a rezultatelor, furnizând în același timp instrumente și metodologii pentru detectarea și prevenirea acestor practici. Această abordare derivă din premisa că există o interconexiune subtilă între aceste două fenomene și că nu toate companiile care recurg la practici frauduloase vor intra în faliment, și invers. Prin intermediul acestei teze de doctorat, se oferă o înțelegere profundă a modului în care entitățile pot distorsiona sau influența informațiile financiare în scopul obținerii unor avantaje sau îndeplinirii unor obiective specifice.

Pentru a atinge acest **obiectiv general de cercetare al tezei**, am realizat două studii empirice distincte.

Primul studiu a constat în aplicarea modelului Beneish pe un eșantion de 66 de companii, având drept scop identificarea celor mai semnificativi indicatori din acest model și evaluarea

influenței acestora asupra modelului în ansamblu. Acest demers ne-a permis să identificăm principalele aspecte care pot indica existența manipulării în situațiile financiare ale companiilor.

Cel de-al doilea studiu a vizat investigarea corelației dintre scorurile de faliment și modelul Beneish. Am testat această corelație și am identificat elementele cele mai semnificative din fiecare model. Scopul final a fost să întocmirea unui **model Safta-Achim**, capabil să detecteze atât fraudă cât și riscul de faliment în același timp, având la bază cele mai relevante elemente și indicatori identificați în studiile noastre.

Obiective specifice de cercetare ale tezei de doctorat sunt:

- Identificarea unor metode, atât cantitative, cât și calitative, de manipulare a fraudelor financiare și a riscului de faliment. Acest lucru ne va permite să înțelegem mai bine diversitatea tehnicilor utilizate în practicile de manipulare și să identificăm semnalele de alarmă care ar putea indica existența acestor fenomene.

- Evaluarea eficacității modelului Beneish în detectarea fraudei financiare în cadrul situațiilor financiare ale companiilor listate la Bursa de Valori București (BVB). Acest model a fost aplicat pe un eșantion restrâns de societăți pentru a examina capacitatea sa de a identifica potențiale practici frauduloase.

- Explorarea corelațiilor dintre scorul Beneish și diversele scoruri de risc de faliment, precum modelul Altman, modelul Conan Holder, modelul Taffler, modelul Robu Mironiu și modelul Anghel, în cadrul companiilor listate la Bursa de Valori București (BVB). Acest demers ne va ajuta să înțelegem conexiunile între riscul de manipulare a situațiilor financiare și riscul de faliment și să identificăm posibilele interdependențe între aceste aspecte în contextul specific al pieței financiare românești.

- Folosind o metodologie statistică adecvată, vom construi un model empiric pe baza celor mai semnificativi indicatori identificați din fiecare model testat și să vom determina coeficienții acestora. Vom valida modelul empiric folosind diverse tehnici de validare, pentru a ne asigura că acesta este robust și că poate fi aplicat cu încredere pe alt eșantion. Validarea modelului este crucială pentru a asigura fiabilitatea rezultatelor obținute. Prin urmarea acestor pași, vom dezvolta un model empiric care să fie capabil să identifice și să evalueze eficient riscul de manipulare a situațiilor financiare și riscul de faliment în cadrul companiilor listate la Bursa de Valori București.

Cercetarea propusă **se adresează** deopotrivă:

- Mediului academic – deoarece constituie un subiect de cercetare interesant pentru academicieni în domeniul finanțelor, contabilității și economiei, iar informațiile oferite ar putea fi integrate în programele academice;
- Practicienilor – pentru că un scor de fraudă și faliment este un instrument valoros în analiza și evaluarea situațiilor financiare ale companiilor;
- Investitorilor și acționarilor – le oferă informații cruciale pentru evaluarea riscului investițional și îi ajută în luarea deciziilor un ceea ce privește deținerea de acțiuni într-o companie, având în vedere riscul potențial de fraudă și de faliment.
- Creditorilor și diverselor instituții financiare. Pentru acești utilizatori, un model de fraudă și faliment este esențial în evaluarea riscului de creditare, permițându-le să identifice companiile sau indivizii care prezintă un risc crescut de neplată a împrumuturilor sau a datoriilor.
- Managementului intern – i-ar putea servi ca un instrument de monitorizare a sănătății financiare a companiei și ar putea ajuta la identificarea potențialelor probleme sau riscuri înainte de a deveni critice. Acest lucru le-ar permite managerilor să ia măsuri preventive sau corective pentru a proteja compania împotriva riscurilor de fraudă sau faliment.
- Angajaților – le oferă o perspectivă asupra stabilității financiare a companiei și a riscurilor asociate cu locul lor de muncă. În cazul unei companii cu un scor scăzut de fraudă și faliment, angajații ar putea fi mai încrezători în siguranța locurilor de muncă și în perspectivele de creștere a carierei.
- Furnizorilor și partenerilor comerciali - le-ar putea oferi furnizorilor și partenerilor comerciali informații despre riscul de neplată asociat cu o companie. Aceștia ar putea lua măsuri pentru a-și proteja interesele sau pentru a negocia condiții mai favorabile în relațiile comerciale.
- Autorităților de reglementare și guvernamentale – le-ar putea servi ca un instrument de supraveghere și reglementare, ajutându-le să identifice și să investigheze potențialele practici frauduloase sau riscurile de faliment în economie.
- Publicului larg și comunităților locale - le sporește transparența și încrederea în mediul de afaceri, oferind informații cu privire la riscurile financiare asociate cu

diverse companii. Aceste informații ar putea ajuta publicul larg și comunitățile locale să ia decizii mai informate în ceea ce privește relațiile cu companiile sau investițiile personale.

Originalitatea tezei de doctorat.

Această teză de doctorat propune o abordare originală și cuprinzătoare în dezvoltarea și testarea unui model de evaluare a riscului de fraudă și faliment în companii. Iată câteva aspecte care evidențiază originalitatea și relevanța acestei teze:

1. **Integrarea mai multor modele de evaluare a riscului de fraudă:** Abordarea propusă integrează și compară mai multe modele existente de evaluare a riscului de fraudă și faliment, cum ar fi modelul Conan-Holder, modelul Beneish, modelul TAFLEER, modelul Anghel, modelul Robu Mironiuc și modelul Altman. Integrarea acestor modele permite identificarea și utilizarea celor mai relevante și semnificative elemente din fiecare, contribuind astfel la dezvoltarea unui model mai robust și mai precis.
2. **Testarea și validarea modelelor:** Teza propune o testare exhaustivă a modelelor existente de evaluare a riscului de fraudă și faliment într-un context specific, utilizând date financiare și non-financiare relevante. Această testare și validare vor oferi o înțelegere mai profundă a eficacității și preciziei fiecărui model în identificarea companiilor cu potențial de fraudă.
3. **Crearea unui model:** Pe baza rezultatelor testărilor și analizelor efectuate, teza propune crearea unui model de evaluare a riscului de fraudă, denumit "FrauFli". Acest model va integra elementele cele mai semnificative și relevante din modelele existente, cum ar fi elementele din modelele Beneish, Conan-Holder, Altman și Robu Mironiuc, pentru a furniza o metodă mai eficientă și precisă de identificare a riscului de fraudă și faliment în companii.
4. **Aplicabilitate practică și relevanță:** Teza se concentrează nu doar pe aspectele teoretice, ci și pe aplicabilitatea practică a rezultatelor obținute.
5. **Contribuția la dezvoltarea cunoștințelor și practicilor în domeniu:** Prin integrarea și compararea mai multor modele existente și prin dezvoltarea unui model compozit nou, teza aduce o contribuție semnificativă la dezvoltarea cunoștințelor și practicilor în

domeniul evaluării și gestionării riscului de fraudă și faliment în companii, oferind astfel un cadru solid pentru luarea deciziilor și implementarea măsurilor preventive și corective.

Acest nou model compozit este mult mai eficient decât modelele individuale de identificare a fraudei și falimentului, care au fost utilizate în trecut. Modelul prezentat în lucrarea de față are o acuratețe de detecție de 98, 28%, spre deosebire de cele individuale, cum ar fi scorul Altman, 53%, scorul Conan-Holder, 62,14% și scorul Robu-Mironiuc, 60%.

Bibliografia utilizată în redactarea tezei de doctorat include articole publicate, atât pe plan internațional, cât și național, cele mai multe aparținând domeniului economic. Analiza bibliometrică a reprezentat un instrument eficient pentru identificarea direcțiilor de cercetare și tendințelor în domeniul managementul rezultatelor și al raportării financiare frauduloase, precum și a falimentului. Integrând atât lucrări internaționale, cât și naționale, această metodă a permis o privire cuprinzătoare asupra evoluției interesului academic și profesional pentru subiectele abordate în teza de doctorat.

Selectarea lucrărilor cu ajutorul analizei bibliometrice a adus un avantaj semnificativ, oferind certitudinea că teza se bazează pe cele mai relevante și influente surse disponibile. Identificarea autorilor și a lucrărilor a consolidat baza de referință, oferind o perspectivă clară asupra evoluției și a stării actuale a cercetării în domeniu.

De asemenea, analiza bibliometrică a evidențiat conexiunile și colaborările între diferiți autori, ilustrând modul în care ideile și teoriile au fost interconectate și dezvoltate de-a lungul timpului. Această înțelegere a contextului și a evoluției teoriilor și metodologiilor relevante în domeniu este esențială pentru fundamentarea solidă a tezei și pentru contribuția la domeniul de studiu.

Metodologia cercetării integrează atât metode empirice econometrice cât și modele statistice, pentru a atinge obiectivul general al obținerii unui scor care să permită testarea concomitentă a tentativelor de fraudă și a riscului de faliment. Metodele empirice utilizate sunt de natură atât calitativă, cât și cantitativă, furnizând o abordare cuprinzătoare a subiectului studiat.

Eșantioanele de date statistice au fost diferite în cele două studii de caz, primul fiind format din 66 de companii, iar cel de-al doilea din 100 de companii. Această abordare permite plasarea celor două studii de caz în contextul literaturii de specialitate de actualitate și oferă o comparație robustă între rezultatele obținute.

Datele utilizate pentru analizele empirice au fost preluate manual de pe site-ul BVB și, în unele cazuri, de pe site-urile companiilor. Analizele empirice rezultate sunt robuste datorită metodelor și instrumentelor variate de cercetare aplicate. Utilizarea software-ului statistic Stata a permis efectuarea analizelor econometrice și construirea reprezentărilor grafice, în timp ce procesul de colectare și procesare a bazelor de date în seturi de date de tip panel a fost realizat în foi de calcul Microsoft Excel. Pentru redactarea textelor specifice lucrărilor științifice s-a folosit Microsoft Word.

Capitolul 1, intitulat *Abordări teoretice privind managementul rezultatelor*, vom explora conceptul de management al rezultatelor și modul în care acesta a evoluat de-a lungul timpului. Vom analiza diferitele perspective teoretice și practici asociate gestionării rezultatelor financiare în cadrul organizațiilor și impactul lor asupra deciziilor manageriale și a transparenței informaționale.

Unul dintre aspectele majore abordate va fi distincția între manipularea situațiilor financiare și practicile frauduloase în contabilitate. De asemenea, ne propunem să analizăm motivația din spatele practicilor de manipulare a raportărilor financiare. Vom explora factorii interni și externi care pot determina o entitate să recurgă la astfel de practici, precum și consecințele lor asupra încrederii investitorilor și a stabilității pieței financiare.

În continuare, vom prezenta și analiza diferitele tehnici și strategii utilizate pentru manipularea raportărilor financiare. Vom explora metodele prin care entitățile pot distorsiona sau influența rezultatele financiare în scopul obținerii unor avantaje sau îndeplinirii unor obiective specifice.

Încheierea capitolului 1 va fi marcată de o serie de concluzii parțiale, în care vom sintetiza principalele aspecte abordate și vom evidenția direcțiile de cercetare viitoare pentru aprofundarea înțelegerii managementului rezultatelor și a practicilor asociate.

Capitolul 2, intitulat *Frauda financiară și tehnici de detectare a raportării financiare frauduloase*, reprezintă o analiză detaliată a acestui fenomen complex. Subcapitolele includ: Abordări conceptuale unde, vom explora conceptul de fraudă financiară și vom analiza diversele abordări conceptuale utilizate în studiul acestui fenomen. Vom investiga modurile în care fraudă financiară este definită și conceptualizată în literatura de specialitate, precum și implicațiile acestei conceptualizări în detectarea și prevenirea fraudelor financiare.

Teorii ale fraudei explorăm diversele teorii ale fraudei care au fost dezvoltate pentru a înțelege motivațiile și comportamentele care stau la baza comportamentului fraudulos. Aceste teorii vor fi analizate în contextul raportării financiare și al manipulării informațiilor contabile.

Subcapitolul *Studii de caz. renumite privind raportarea financiara frauduloasă* va prezenta și analiza unele dintre cele mai renumite studii de caz privind raportarea financiară frauduloasă. Vom examina modul în care aceste cazuri au fost investigate și documentate, precum și lecțiile învățate din acestea pentru detectarea și prevenirea fraudelor financiare în viitor. Modele de detectare a raportării financiare frauduloase în care prezentăm și analiza diferitele modele și metode utilizate pentru detectarea raportării financiare frauduloase.

Capitolul 3, intitulat *Studiu empiric privind detectarea manipulării datelor financiare: Dovezi empirice de la companiile românești listate*, reprezintă o investigație detaliată a practicilor de manipulare a datelor financiare în contextul companiilor românești listate. Subcapitolele includ: Formularea ipotezelor de cercetare în studiul empiric unde vom stabili ipotezele de cercetare care vor fi testate în cadrul studiului empiric. Aceste ipoteze vor fi formulate pe baza literaturii existente și a obiectivelor specifice ale cercetării. În ceea ce privește metodologia studiului empiric: și date și variabile vom descrie detaliat metodologia utilizată în desfășurarea studiului empiric, inclusiv sursele de date utilizate și variabilele de cercetare identificate. Acest subcapitol va oferi o înțelegere clară a modului în care cercetarea a fost concepută și realizată. Analiza descriptivă a datelor va prezenta rezultatele analizei descriptive a datelor colectate în cadrul studiului empiric. Acest lucru va include o prezentare detaliată a caracteristicilor cheie ale datelor și o analiză a distribuției acestora în cadrul eșantionului de studiu. Rezultate și discuții, vor prezenta și discuta rezultatele obținute în cadrul studiului empiric în raport cu ipotezele de cercetare formulate anterior. Acest subcapitol va evidenția descoperirile principale ale cercetării și va oferi o interpretare a acestora în contextul literaturii existente. Încheierea capitolului 3 va fi dedicată prezentării concluziilor principale ale studiului empiric, inclusiv implicațiile acestora pentru înțelegerea practicilor de manipulare a datelor financiare în companiile românești listate.

Capitolul 4 al lucrării, denumit *Corelații între riscul de manipulare a situațiilor financiare și riscul de faliment: Dovezi empirice*, explorează legăturile între practicile de manipulare a situațiilor financiare și riscul de faliment al companiilor. Subcapitolele includ:

revizuirea literaturii existente privind legăturile dintre manipularea situațiilor financiare și riscul de faliment. Urmând analiza principalele teorii, modele și cercetări anterioare care explorează această relație și vom identifica direcțiile de cercetare relevante în acest domeniu, stabilim ipotezele de cercetare care vor fi testate în cadrul studiului empiric pentru a examina relația între manipularea situațiilor financiare și riscul de faliment al companiilor, urmând apoi crearea unui model de detectare concomitentă a riscului de fraudă și faliment, modelul FrauFli.

Concluzii, propuneri și direcții viitoare de cercetare

Explorarea conceptului și evoluției managementului rezultatelor, evidențierea diferențelor și asemănarilor dintre manipularea situațiilor financiare și practicile frauduloase în contabilitate, analiza motivațiilor din spatele acestor practici și identificarea tehnicilor utilizate pentru manipularea raportărilor financiare au constituit obiectivele principale ale acestui studiu. De asemenea, am realizat o analiză bibliometrică a literaturii existente pentru a evalua stadiul actual al cercetării în domeniul managementul rezultatelor și fraudei financiare.

Managementul rezultatelor reprezintă o componentă esențială în domeniul financiar și contabil, cu o evoluție semnificativă de-a lungul timpului. Acesta implică practici și strategii utilizate de companii pentru a influența și controla rezultatele lor financiare în mod intenționat, cu scopul de a îndeplini anumite obiective și de a crea o imagine favorabilă a performanței lor. Evoluția acestui concept poate fi observată ca răspuns la schimbările din mediul de afaceri și poate fi definit în diverse moduri, incluzând intervenția cu rea voință în raportarea financiară și utilizarea judecății în structurarea tranzacțiilor pentru modificarea rapoartelor financiare.

În literatura de specialitate, managementul rezultatelor este adesea asociat cu contabilitatea creativă, iar delimitarea între acesta și fraudă este crucială. Studiile din domeniu evidențiază că fraudă financiară implică utilizarea intenționată a tacticii ilegale pentru obținerea de beneficii financiare, în timp ce contabilitatea creativă respectă litera legii, dar poate distorsiona imaginea financiară a unei companii în mod atractiv și înșelător pentru investitori. Tactici contabile creative, cum ar fi "netezirea" rezultatelor, sunt folosite pentru influențarea nivelului rezultatelor și ajustarea ratei de îndatorare. Aceste tactici vizează reducerea fluctuațiilor în raportările contabile și asigurarea unei stabilități aparente a rezultatelor pe termen lung.

Obiectivul general de cercetare al tezei l-a constituit obținerea unui scor care să permită testarea concomitentă a tentativelor de fraudă și a riscului de faliment. Studiul a prezentat o

analiză a fenomenului de fraudă prin raportare financiară și a tehnicilor de manipulare a rezultatelor, furnizând în același timp instrumente și metodologii pentru detectarea și prevenirea acestor practici. Prin intermediul acestei teze de doctorat, s-a oferit o înțelegere profundă a modului în care entitățile pot distorsiona sau influența informațiile financiare în scopul obținerii unor avantaje sau îndeplinirii unor obiective specifice.

În cadrul *primului studiu*, desfășurat în primul capitol, obiectivul a constat în colectarea și analiza datelor provenite din diverse surse, WOS, Scopus, în vederea efectuării unei analize bibliometrice comprehensive. Cuvintele cheie utilizate pentru construirea bazei de date destinate analizei bibliometrice au inclus: managementul rezultatelor, fraudă, situații financiare și faliment. Procesul de evidențiere a fost realizat în două etape distincte: inițial, datele au fost extrase din sursele precizate, cum ar fi WOS, Scopus, ulterior fiind introduse și prelucrate în cadrul programului Voswier.

Analiza bibliometrică a relevat o creștere semnificativă a numărului de articole care abordează tema managementului rezultatelor și fraudei financiare.

Concluzionând, este evident că există numeroase teorii și ipoteze care încearcă să explice motivațiile din spatele comportamentului fraudulos în contextul corporatist. Cu toate acestea, nicio ipoteză nu a primit un sprijin empiric solid care să invalideze explicațiile alternative rezonabile. Unele teorii simpliste generează mai multe întrebări decât răspunsuri convingătoare, în timp ce altele, bazate pe analize teoretice riguroase, sunt slab susținute de testele empirice. Aceasta sugerează că sunt necesare studii suplimentare pentru a înțelege în profunzime fenomenul fraudei corporatiste.

Frauda financiară, în esență, implică utilizarea intenționată a tacticii ilegale pentru a obține beneficii financiare și are implicații extinse, inclusiv în finanțarea activităților criminale. Tehnicile de analiză a datelor s-au dovedit eficiente în identificarea unor indicii subtile în mase mari de informații.

Abordările conceptuale ale fraudei financiare sunt esențiale pentru înțelegerea și identificarea acestui fenomen și pentru dezvoltarea de strategii eficiente de prevenire și combatere.

De-a lungul timpului, au fost dezvoltate numeroase teorii pentru a explora și explica motivele și mecanismele din spatele comportamentului fraudulos. Aceste teorii aduc o contribuție valoroasă în înțelegerea și prevenirea fraudei financiare, evidențiind importanța

factorilor organizaționali, sociali, comportamentali și structurali în determinarea comportamentului fraudulos.

Studiile de caz renumite privind raportarea financiară frauduloasă sunt instrumente importante pentru înțelegerea și ilustrarea practicilor frauduloase în domeniul financiar. Acestea furnizează exemple concrete despre modul în care companiile recurg la manipularea datelor financiare pentru a induce în eroare investitorii sau autoritățile de reglementare.

Frauda financiară în România reprezintă o problemă complexă și în continuă evoluție, cu impact asupra economiei, instituțiilor financiare și a societății în ansamblu. Identificarea și combaterea acesteia implică utilizarea unui set de metode și tehnici, precum analiza datelor financiare, auditul intern și extern și colaborarea cu autoritățile de reglementare.

Pentru a atinge acest obiectiv general de cercetare al tezei, am realizat *două studii empirice* distincte.

Primul studiu empiric a vizat analiza modelului Beneish și documentarea modelelor Beneish, Vladu, Robu, Lev-Thiagarajan, Piotroski F-Score și Dechow-Dichev, acestea fiind instrumente importante în eforturile de identificare și prevenire a fraudelor financiare în cadrul companiilor. Acestea pot oferi o perspectivă valoroasă asupra informațiilor financiare și pot contribui la identificarea practicilor frauduloase, însă trebuie interpretate cu atenție și în contextul specific al fiecărei organizații.

Studiul de caz numărul 2 a avut ca scop principal evaluarea gradului de fraudă și a posibilelor activități frauduloase în situațiile financiare ale companiilor listate la Bursa de Valori București, în perioada 2016-2021. Prin utilizarea regresiei probit, s-a identificat că unele companii erau implicate în manipularea situațiilor financiare, oferind astfel indicii privind posibilele activități frauduloase. Concluziile studiului sunt în concordanță cu alte cercetări, precum cea realizată de Nyakarimi (2022), care a identificat implicațiile unor bănci din Tanzania în gestionarea câștigurilor și fraudă. Aproximativ 16,7% dintre băncile analizate au fost implicate în posibile activități de gestionare a câștigurilor conform modelului Beneish (Paolone and Magazzino, 2014).

Cu toate acestea, rezultatele studiului au fost diferite de cele obținute în alte cercetări, cum ar fi cea realizată de Mehta and Bhavani (2017), care nu a identificat dovezi privind manipularea câștigurilor în companiile analizate. Aceste discrepanțe subliniază complexitatea și variabilitatea comportamentului financiar și evidențiază necesitatea unor cercetări continue în acest domeniu.

Autorii consideră că întocmirii situațiilor financiare ar trebui să aibă autonomie în deciziile privind tratamentele contabile, fără a fi influențați de management, pentru a preveni manipularea situațiilor financiare.

Studiul de caz numărul 3 a avut ca scop crearea unei *funcții scor Safta-Achim* pentru testarea concomitentă a fraudelor și a falimentului, contribuind astfel la literatura de specialitate în domeniul fraudei financiare și a falimentului prin oferirea de dovezi empirice. De asemenea, studiul a avansat mecanismele utilizate pentru detectarea fraudelor și falimentelor. Concluziile preliminare ale studiului sugerează că toate ipotezele testate au fost validate în urma analizei.

Bibliografia utilizată în redactarea tezei de doctorat include articole publicate, atât pe plan internațional, cât și național, cele mai multe aparținând domeniului economic. Analiza bibliometrică a reprezentat un instrument eficient pentru identificarea direcțiilor de cercetare și tendințelor în domeniul managementul rezultatelor și al raportării financiare frauduloase, precum și a falimentului. Integrând atât lucrări internaționale, cât și naționale, această metodă a permis o privire cuprinzătoare asupra evoluției interesului academic și profesional pentru subiectele abordate în teza de doctorat.

Metodologia cercetării integrează atât metode empirice econometrice cât și modele statistice, pentru a atinge obiectivul general al obținerii unui scor care să permită testarea concomitentă a tentativelor de fraudă și a riscului de faliment. Metodele empirice utilizate sunt de natură atât calitativă, cât și cantitativă, furnizând o abordare cuprinzătoare a subiectului studiat.

Eșantioanele de date statistice au fost diferite în cele două studii de caz, primul fiind format din 66 de companii, iar cel de-al doilea din 100 de companii. Această abordare permite plasarea celor două studii de caz în contextul literaturii de specialitate de actualitate și oferă o comparație robustă între rezultatele obținute.

Așadar, lucrarea de față **a confirmat** că există o relație semnificativă între scorul Beneish și scorurile de faliment Altman, Conan-Holder și Robu-Mironiuc, susținând ipoteza că aceste scoruri sunt corelate cu detectarea fraudelor și falimentelor și pot fi utilizate eficient împreună.

Valorile absolute ale coeficienților regresiei care au depășit pragul de 5% și au fost semnificativ statistice la un nivel de 95% au fost identificate ca fiind indicatori relevanți ai impactului variabilelor independente asupra detectării fraudelor și falimentelor.

Eliminarea secvențială a elementelor scorurilor de faliment cu semnificații statistice mai mici decât pragul de 0,05 a condus la o combinație optimă de variabile independente pentru a maximiza calitatea detectării fraudelor și falimentelor.

Scorul dual format din elementele scorului Beneish și scorurile de faliment selectate a demonstrat a fi un indicator mai precis al fraudelor și falimentelor decât scorurile individuale. Scorul dual a prezis în mod semnificativ fraudarea și falimentul, conform testelor realizate cu ajutorul funcției rocreg și analizei grafice. Calitatea detectării scorului dual a fost peste 90%, depășind performanța celorlalte scoruri de faliment analizate, conform rezultatelor tabelelor și tabelelor cumulative obținute în urma analizei cu funcția roctab.

Cu toate acestea, studiul prezintă și *limitări*, cum ar fi utilizarea unui eșantion mic și perioada de analiză restrânsă. Astfel, rezultatele obținute ar putea să nu fie aplicabile în mod direct la nivelul întregului sector sau pieței financiare, și perioada de analiză restrânsă poate influența înțelegerea dinamicilor pe termen lung a fraudelor și a falimentelor în cadrul companiilor. O perioadă mai extinsă de analiză ar putea oferi o perspectivă mai amplă asupra tendințelor și factorilor care influențează aceste fenomene. Studiul s-a concentrat exclusiv pe companiile listate pe bursa de valori, excluzând astfel companiile nelistate. Această excludere ar putea limita aplicabilitatea rezultatelor studiului pentru întregul spectru al afacerilor, deoarece comportamentul și caracteristicile companiilor nelistate ar putea fi diferite. Rezultatele studiului pot fi influențate de contextul specific în care au fost colectate datele și efectuate analizele. Factori cum ar fi mediul economic, legislația și reglementările specifice pot afecta rezultatele și interpretarea lor. Conștientizarea acestor limitări sunt importante pentru interpretarea corectă a rezultatelor și pentru orientarea cercetărilor viitoare în domeniul fraudei financiare și al falimentului. Pe viitor, ne propunem extinderea eșantionului și aplicarea modelului și pentru altele companii, inclusiv celor care nu sunt listate la Bursa de Valori București.

În concluzie, acest studiu aduce o contribuție importantă la înțelegerea și evidențierea practicilor asociate managementului rezultatelor și fraudei financiare. În viitor, este necesară extinderea cercetării pentru a aduce mai multă claritate asupra acestor fenomene și pentru a dezvolta strategii mai eficiente de detectare și prevenire a fraudelor financiare.

Managementul rezultatelor este o practică flexibilă, care poate fi folosită în diverse moduri pentru a influența performanța financiară a unei companii. Este important să se înțeleagă diferențele dintre netezirea reală și artificială a veniturilor, iar transparența și respectarea

standardelor contabile și etice sunt esențiale pentru menținerea integrității și încrederii în raportarea financiară.

Modelele de detectare a fraudelor **reprezintă un instrument valoros** pentru identificarea anomaliilor din situațiile financiare, dar necesită o abordare atentă și integrarea într-un cadru mai larg de control și prevenire a fraudei financiare.

Studiul aduce o contribuție valoroasă în literatura de specialitate privind fraudarea financiară, oferind dovezi empirice că manipularea situațiilor financiare este o practică întâlnită chiar și în rândul companiilor listate la Bursa de Valori București. De asemenea, studiul extinde aplicarea teoriei lui Beneish în detectarea managementul rezultatelor în companiile listate la această bursă.

Direcțiile viitoare de cercetare ar trebui să se concentreze pe dezvoltarea și validarea unor modele și metode mai precise și mai robuste pentru identificarea și evaluarea riscului de manipulare a situațiilor financiare și pentru predicția riscului de faliment. De asemenea, este important să se acorde atenție măsurilor de prevenire și de detectare a manipulării financiare, precum și dezvoltării unor politici și reglementări eficiente în acest sens. Prin aceste eforturi, se poate contribui la îmbunătățirea transparenței și integrității raportărilor financiare și la reducerea riscului de faliment al companiilor.